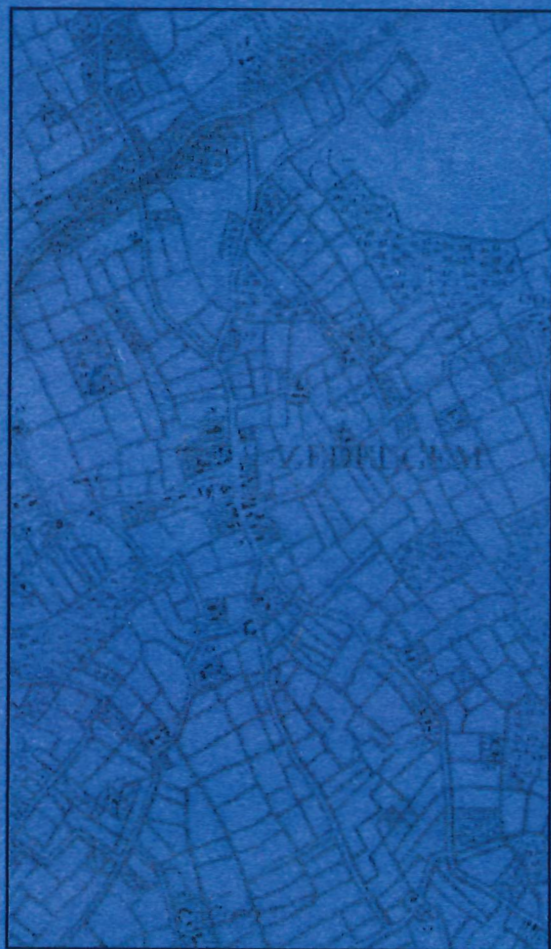

ZILLEGHEM

DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT
24STE JAARGANG
NR 1
JANUARI
FEBRUARI
MAART
2003

Verantw. Uitg.: B. Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Zedelgem

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Pollet Jules (†)	Het Broederschap van het Schapulier in Zedelgem opgericht in 1671	3
Arnou Patrick	Het oorlogsverhaal van onze oud-strijders 1940-1945 : Georges Keersebilck	7
Denys Bertrand	Niet alle klokken gaan naar Rome... Drie eeuwen turbulente klokkengeschiedenis te Loppem	23
B.D.	Op de boekenplank: Sporen naar het verleden 1. De lijn 66 Brugge-Kortrijk 2. 175 jaar spoorwegen, 75 jaar NMBS 3. In een klein stationnetje De neogotiek. Und immer noch kein Ende Zedelgems industrieel erfgoed te kijk in Nationaal Wielermuseum te Roeselare	31 32 33 37 39

MAART 2003 – 24ste Jaargang Nr 1

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Jef Depuydt
André Ramon

Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Xaverianenstraat 1, 8200 St.-Michiels
Aartrijksestraat 18, 8211 Aartrijke
Eernegemsestraat 6, 8211 Aartrijke
Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: € 7,50

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

HET BROEDERSCHAP VAN HET SCHAPULIER TE ZEDELGEM OPGERICHT IN 1671

Jules Pollet (†)

In een doos met kopieën van bronnenmateriaal betreffende de geschiedenis van Aartrijke en Zedelgem, uit de nalatenschap van wijlen onze voorzitter E.H. Jules Pollet, vonden we nog een handgeschreven en niet gepubliceerd artikel van hem terug. Het vormt een soort van voetnoot bij een alinea uit de "Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem" van Fr. Ronse.

Op basis van degelijke, historische bronnen, probeert hij de stichtingsdatum van het Zedelgemse "Broederschap van het Schapulier" correct te bepalen. Op en top Jules Pollet.

Het bestuur vond het een geschikte gelegenheid om Jules Pollet, die ondertussen al negen jaar geleden overleed, in onze herinnering op te roepen via dit tijdschrift.

Pastoor Ronse schrijft in zijn *Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem* dat het Broederschap van O.-L.-Vrouw van het Schapulier in 1730 werd opgericht "zoals de oude ledenlijsten vermelden"¹.

Die oude ledenlijsten hebben zich vergist, ofwel pastoor Ronse, want in het visitatieverslag van 1685 schrijft de Torhoutse deken Judocus Caura (pastoor van Aartrijke 1652-1683 en daarna pastoor van St.-Anna te Brugge) dat het Broederschap van het Schapulier sedert enkele jaren te Zedelgem is opgericht: "*ab aliquot annis erecta est confraternitas S. Scapularis et ea ratione gaudent*

¹ RONSE, Fr., *Geschiedenis van Zedelgem-Veldegem*, Torhout, 1934, p. 151.

plurimis indulgentiis".(vertaling: Sedert enkele jaren is het Broederschap van het Schapulier opgericht en om die reden genieten zij van zeer vele aflaten.)²

Wanneer het Broederschap in 1685 reeds enkele jaren bestaat, kan het moeilijk eerst in 1730 opgericht zijn. Wanneer gebeurde dan de oprichting van dit Broederschap te Zedelgem? Hierop kunnen wij duidelijk antwoorden: in 1671. In dat jaar immers deed de Zedelgemse pastoor Oliverius Tratsaert (1658-1673), samen met zijn parochianen een aanvraag bij het bisdom om een Broederschap van het Schapulier te mogen oprichten. Hun aanvraag kreeg een gunstig antwoord. Op 16 mei 1671 gaven de vicarissen sede vacante de toelating om dat Broederschap op te richten. Dat vernemen we uit de acta van het bisdom, waar we lezen op 16 mei 1674: "*ad libellum supplicem D. Pastoris et parochianum loci de Sildeghem (sic) pretentium erectionem confraternitatis schapularis B.M.V. de Carmelo in ipsorum ecclesia institui, R.R.D.D. Vicarii dictam confraternitatem admiserunt*".³ (Vertaling: op aanvraag van pastoor en parochianen van Zedelgem om in hun kerk een Broederschap van het Schapulier van O.L.Vrouw van de Carmel op te richten, hebben de E.E.H.H. Vicarissen dit broederschap toegelaten).

De oprichting van het Broederschap zal natuurlijk wel gepaard gegaan zijn met allerhande plechtigheden. Het ontbreken echter van de kerkrekening 1671, alsook van rekeningen van O.-L.-Vrouw-altaarmeesters laten ons niet toe daarover iets te weten te komen. Wat we wel weten is dat op de dag van de instelling van het Broederschap een processie gehouden werd, waarin o.a. de leden van de schuttersgilde opstapten. We lezen in de parochierekening van 1671: "Betaelt aan Fransois Vitse over teere

² Kerkarchief Zedelgem , nr. 375.

³ Bisschoppelijk Archief Brugge: Handelingen van F. de Baillencourt, B34 (24-04-1671 tot 31-12-1674) f° 4 r°.

gedaen bij de schutters ten dage van de instelling van het broederschap van het schapulier bij laste vanden hooftman ende kennisse vande ingesetene, hebbende vereert de processie:

20 s.gr.”⁴

In de volgende jaren ging deze traditionele processie opnieuw uit, naast de andere drie traditionele processies. Dit mogen we besluiten uit de parochierekening 1679. Daar lezen we: “betaelt aen Fransoeis Labaere over sijn moeyenissen van te slaen den trommele op h. Sacramensdach, sondachs den Instel van den scapulier, Ste Laureinsdach (10 aug.) en op de kerremesse alle ten jaere 1679”.⁵

Verder vernemen we nog uit de kerkrekening van 1677-1679 dat bij Pieter van Pee “bouckdrucker tot Brugge” honderd “aflaet brieven van het broederschap van het schapulier” werden besteld.⁶

Over de verdere lotgevallen van dit broederschap weten we niet veel meer dan dat het in de verdere visitatieverslagen van 1719, 1755 en 1779 steeds wordt vermeld. Het belang echter van dit Broederschap verminderde gaandeweg door het oprichten van twee andere broederschappen: 1) het Broederschap van de Lijdende Christus in 1715 en 2) het Broederschap van de Gelovige Zielen in 1770.

Zo bestonden er vanaf 1770 drie broederschappen in Zedelgem tot ze door keizer Jozef II afgeschafft werden. In het visitatieverslag van Zedelgem van 14 dec. 1803 door W. Joris, pastoor van O.-L.-Vrouw (Brugge) en deken van Gistel lezen we: “*indulgentia*

⁴ Rijksarchief Brugge: Vrije Registers. De parochierekeningen van Zedelgem 1625-1795, nr. 6647.

⁵ R.A.B.: V.R. 6648. De kermis te Zedelgem viel op 14 september wanneer dit een zondag was, anders op de zondag voor 14 september.

⁶ R.A.B.: V.R. 14173.

concessa confraternitati sub titulo D.N.J. Crucefixi et anivelarier in purgatorio quae sola ibi habetur...”⁷

(Dit artikel werd persklaar gemaakt en op een paar plaatsen aangevuld met voetnoten door Bertrand Denys).

E.H. Jules Pollet

⁷ B.A.B., B 2410

Over deze dekanale visitatie, zie: POLLET, J.: *Philippus Dumon, pastoor van Zedelgem (1803-1811)*, in *Zilleghem*, 9^e jaargang, nr. 4, december 1988, p. 149: “... en (de deken) vernam ook dat er aflaten waren verleend... alsook voor de leden van de Broederschap van de gekruisigde Christus en de zielen in het vagevuur. De deken stipt ook aan dat dit het enige broederschap is dat dan te Zedelgem bestond”.

HET OORLOGSVERHAAL
VAN ONZE OUD-STRIJDERS 1940-1945

GEORGES KEERSEBILCK

Patrick ARNOU

Na de oorlogsverhalen van Georges Ryheul⁸ en Albert Vanhollebeke⁹ publiceren wij vandaag het verhaal van Georges Keersebilck.

Oude Zedelgemse wortels

Georges Keersebilck werd op 4 mei 1920 te Oostkamp geboren als oudste zoon van Hector Keersebilck en van Leonie Vermeersch. Na hem kwamen er in het gezin nog een broer en een zus.

Het gezin van vader en moeder Keersebilck-Vermeersch betrok toen een pachthoeve aan de Eedestraat te Oostkamp, die eigendom was van de adellijke familie Peers de Nieuwburgh.

In 1928 kreeg vader Hector Keersebilck echter de kans om zelf een hoeve aan te kopen langs de Torhoutsesteenweg te Zedelgem, en zo kwam de familie Keersebilck terug naar Zedelgem, van waar ze ook afkomstig waren.

⁸ Verschenen in *Zilleghem*, 2000, nr 4. Georges is intussen overleden te Zedelgem op 19 december 2001.

⁹ Verschenen in *Zilleghem*, 2001, nr. 3.

De oudste ons op heden bekende voorouder van Georges Keersebilck is Laurentius Keersebilck¹⁰, die we met zijn gezin terugvinden onder nr. 228 van de status animarum van 1767, opgemaakt door pastoor Ludovicus De Vos¹¹.

Laurentius Keersebilck (in deze status animarum aangeduid als Laurins Keijsebilck) had in 1767 zes kinderen uit zijn huwelijk met Anna Goegebeur¹².

Als derde in deze rij van zes kinderen vinden we de betovergrootvader van Georges terug, zijnde Cornelis Keersebilck. Deze Corneel was bij de telling in 1767 zeven jaar oud, én moet dus in 1759 geboren zijn.

Uit diens huwelijk met Anne Cornillie werd op 23 september 1792 Keersebilck Philippus geboren¹³. Meter was tante Marianne Keersebilck, die ook voorkomt in de status animarum van pastoor De Vos.

Cornelis Keersebilck overleed reeds op 21 brumaire van het jaar XI (of 12 november 1802), nauwelijks 43 jaar oud. Zijn weduwe Anne Cornillie hertrouwde op 10 fructidor van het jaar XII (of 28 augustus 1804) met de 47-jarige dagloner Pierre Joseph Lannoy uit Ruddervoorde. Zij zelf zou 74 jaar oud worden.

Over de overgrootvader van Georges, Philippus Keersebilck, zijn in het gemeentearchief heel wat gegevens terug te vinden.

¹⁰ Laurentius Keersebilck gaat Georges vijf generaties voor, en is dus zijn overgrootvader (vader van de betovergrootvader).

¹¹ Deze status animarum (een soort volkstelling, waarin alle inwoners van de parochie werden opgenomen) werd gepubliceerd door wijlen E.H. Jules Pollet in *Zilleghem*, 1987, nr. 3.

¹² Anna Goegebeur, de oud-moeder van Georges, overleed in haar woning te Zedelgem op 27 ventôse van het jaar V (of 17 maart 1797) om middernacht. Haar zoon Cornelis kwam het overlijden twee dagen later aangeven bij de gemeentelijke overheid. Haar overlijden werd vastgesteld in de eerste overlijdensakte, die in uitvoering van de nieuwe revolutionaire wetgeving op de burgerlijke stand werd opgesteld door agent municipal Joseph Adriaens (Omtrent de invoering van de burgerlijke stand in Zedelgem, zie: Pollet, J., "Het invoeren van de burgerstand te Zedelgem", in *Zilleghem*, 1981, p. 99.

¹³ Keersebilck Philippus was dus de overgrootvader van Georges.

Hij was landwerkman van beroep, én huwde met Isabelle Demé¹⁴, die als spinster aangegeven staat¹⁵.

In 1846 vinden we het gezin van Philippus Keersebilck en van Isabella Demé terug in de eerste gemeentelijke bevolkingsregisters, en wel onder nr. 5bis van de sectie F, met vermelding dat de woning gelegen was aan de Veldstraat¹⁶.

Het gezin telt dan vier kinderen, nl. Anna (20 jaar), Francisca (17 jaar), Carolus (11 jaar) en Franciscus (6 jaar). Ook de toen 58-jarige, ongehuwde (schoon-)broer Jacobus Demé woont bij het gezin in.

Op basis van de Popp-kaart voor Zedelgem, én de bijbehorende legger, kunnen we ook de woonplaats van dit gezin perfect terugvinden. Het gaat om de nu nog steeds bestaande woning 't Wulveken 8, die toen tesamen met de tuin en het bijbehorende bouwland een totale oppervlakte had van 51a en 38 ca¹⁷.

We zien verder dat het gezin Keersebilck-Demé buitengewoon zwaar getroffen werd door de laatste grote hongersnood, die ons land teisterde in 1846-1848.

In de tijdspanne van nog geen zes maanden, tussen 18 juni 1847 en 8 december 1847, overleden immers zowel de inwonende (schoon-)broer Demez Jacobus, als de twee dochters Anna en Francisca. Het was telkenmale vader Keersebilck Philippus, die de aangifte ging doen van deze overlijdens bij de burgerlijke stand¹⁸.

¹⁴ Isabella Demé werd geboren te Zedelgem op 10 vendémiaire van het jaar VI (of 1 oktober 1797) en overleed aldaar op 7 januari 1866.

¹⁵ Ook haar schoonmoeder Anne Cornillie staat als spinster aangegeven, evenals haar oudste dochter Anna.

¹⁶ Deze eerste bevolkingsregisters van Aatrijke, Loppem en Zedelgem (met inbegrip van Veldegem) werden ook in brochurevorm uitgegeven door Géry Cappon in 2001.

¹⁷ Deze woning is nu sinds kort eigendom geworden van Keersebilck Olivier uit Brugge. Het is ons niet bekend of hij van dezelfde familie Keersebilck afstamt.

¹⁸ Hieruit weten we dat Philippus Keersebilck niet kon schrijven. Zijn zoon Karel daarentegen ondertekent op 28 juni 1860 wel zelf zijn eigen huwelijksakte.

In die jaren stierven zeer vele mensen, die verzwakt door honger ten prooi vielen aan ziekten. We mogen met vrijwel volledige zekerheid aannemen dat zulks ook in het gezin Keersebilck het geval zal zijn geweest ¹⁹.

Overgrootvader Philippus Keersebilck overlijdt zelf te Zedelgem op 30 september 1852 op 60-jarige leeftijd.

Zijn oudste zoon Karel (of Carolus), geboren op 1 augustus 1835, huwt op 28 juni 1860 te Zedelgem met Amélie Van Ryckeghem. Op dat ogenblik is hij arbeider van beroep.

Het gezin Karel Keersebilck - Amélie Van Ryckeghem woont te Zedelgem op de Schatting, alvorens ze in november 1879 naar Oostkamp verhuizen, waar ze een hoeve kunnen betrekken ²⁰.

Het is daar dat op 4 maart 1884 de vader van Georges wordt geboren, nl. Hector Keersebilck. Grootvader Karel Keersebilck is op dat ogenblik dus reeds 49 jaar oud.

Hector Keersebilck huwt dan op 7 oktober 1919 te Oostkamp met de acht jaar jongere Leonie Vermeersch, én het gezin krijgt - zoals hierboven al gezegd - drie kinderen, waarvan de oudste dus Georges is.

In 1928 komt het gezin dan weer in Zedelgem wonen, op de aangekochte hoeve aan de Torhoutsesteenweg.

Vóór de Tweede Wereldoorlog boerde vader Hector Keersebilck daar op een oppervlakte van 16 ha. land, met 8 melkkoeien, 10 zeugen voor de varkenskweek en 2 paarden.

Hierop kon een gezin met drie kinderen toen gemakkelijk zijn bestaan vinden.

¹⁹ Te Zedelgem overleden in 1847 in totaal 136 mensen tegenover bv. Slechts 87 overlijdens in 1845 (Zie Cappon G., *Historisch-demografisch onderzoek Aartrijke, Loppem, Zedelgem in het midden van de 19de eeuw*, 2001, p. 29. In Ierland veroorzaakte dezelfde hongersnood, en de ziekten die er het gevolg van waren, de dood van meer dan 1.000.000 mensen, terwijl nog eens meer dan 1.000.000 Ieren uitweken om aan de honger te ontsnappen (KISSANE, N., *The Irish Famine*, National library of Ireland, 1995, p. 172).

²⁰ Karel Keersebilck overlijdt te Oostkamp op 28 februari 1912, en Amélie Van Ryckeghem overlijdt op haar beurt te Oostkamp op 20 mei 1921.

Jeugdijaren

Zoals hierboven uiteengezet, komt de kleine Georges in 1928 vanuit Oostkamp naar Zedelgem wonen. Zijn eerste communie had hij al gedaan in Oostkamp, en hij moest hier aansluiten in het tweede leerjaar van de Sint-Leoschool bij de Broeders Xaverianen, waar meester Alberic Roose uit Aartrijke toen les gaf.

Op dat ogenblik telde de Sint-Leoschool vier graadklassen ²¹, en was er een ferme strijd met de gemeenteschool aan de gang.

Later zal de jongere broer van Georges trouwens naar de gemeenteschool gaan, én dit omdat zijn ouders zich door meester Vanhaverbeke - die ten huize was gekomen om kinderen te ronselen voor zijn school - hadden laten ompraten om hun tweede zoon naar de gemeenteschool te sturen.

Iedere dag moest Georges van op de ouderlijke hoeve aan de Torhoutsesteenweg te voet naar school op het Dorp. Dit gebeurde via een brugje over de - nu op die plaats overwelfde - Moubeke, én zo verder langs de Strubbenslag naar het Dorp.

Deze Strubbenslag lag er toen wel nog heel wat beter bij dan nu, omdat hij als aardeweg nog niet door groot landbouwmaterieel werd doorgewoeld en kapotgereden.

Zedelgem is op dat ogenblik nog een echt plattelandsdorp, én de schooljongens vinden groot amusement in het vangen van en het spelen met meikevers, ook tijdens de monotonie van de lange gebedsstonden waarmee de klas 's morgens aanvangt...

Georges volgt de lagere school bij de Frères tot en met het achtste leerjaar. Hij is een goede leerling, maar studeert toch niet verder.

²¹ Zie ook: ARNOU, P. en DEVADDER, J., *75 jaar Broeders Xaverianen, Sint-Leoschool te Zedelgem*, 1980, p. 25.

Georges met één van de hoevepaarden op het erf. Dit paard werd later door de Duitsers opgeëist.

Vader en moeder zagen hem graag thuisblijven op de boerderij, én hijzelf drong ook niet echt aan, want de boerenstiel beviel hem wel. Hij volgde wel nog avondschool, o.a. in Veldegem.

Legerdienst

Op 3 januari 1939 begint Georges Keersebilck dan zijn militaire dienst bij het 4e Linieregiment in Brugge (stamnummer 104/88023). Hij komt evenwel niet in de Rademakerskazerne terecht (waar het gros van dit regiment gelegerd is), maar wel in de kleine Majoor Weylerkazerne aan de Losschaertstraat.

Daar lagen toen vier compagnieën (vierde tot achtste compagnie), die behoorden tot het tweede bataljon van het 4e Linieregiment.

Georges is ingedeeld bij de zevende compagnie. Deze compagnie bestaat volledig uit soldaten bewapend met een geweer (fuseliers). Alleen de achtste compagnie heeft mitrailleurs, die getrokken worden door paarden²².

²² Zie: ARNOU, P., *Het oorlogsverhaal van onze oud-strijders 1940-1945: Albert Vanhollebeke*, in Zilleghem, 2001, p. 89-90.

Kleinere oefeningen gebeuren in het nabijgelegen Graaf Visartpark, grotere aan de Blauwe Toren.

Na zijn opleiding wordt Georges ordonnans van de bataljonscommandant. Zijn dagelijkse bezigheden worden nu vooral huishoudelijke karweitjes zoals het bed opmaken, schoenen poetsen en allerlei boodschappen doen.

Tijdens zijn legerdienst te Brugge, zit Georges ook samen met andere soldaten uit Zedelgem, zoals Marcel Delacourt (met wie hij ook samen naar school was geweest), August Becue (die in de keuken van de kazerne actief was, én het eten uitdeelde), en Julien Devos van het Baesveld.

Deze laatste was bij de transmissie, en Georges herinnert zich hem nog levendig terwijl hij n.a.v. oefeningen bezig was met het geven van seinen via houten latten en panelen, wat op de andere soldaten een lachwekkend effect had (én overigens 's nachts als systeem niet gebruikt kon worden). Verder moesten deze mannen ook enorm veel draden leggen om bij een langer verblijf van de eenheid op dezelfde plaats gebruik te kunnen maken van veldtelefoons.

Mobilisatie

Georges was als milicien bezig met het volbrengen van zijn legerdienst toen op 26 augustus 1939 de eerste fase A van de (tweede) mobilisatie werd afgekondigd, waarbij het 4e Linierement (als onderdeel van de Eerste Infanteriedivisie) in eerste instantie de verdediging van de Belgische Kust kreeg toegewezen²³.

Georges kwam daarbij in eerste instantie met zijn compagnie in De Haan terecht, waar ze per twee in badkarren dienden te overnachten, die tegen de gevel van een huis waren gezet. Voor de groteren onder de soldaten was het onmogelijk om er bij het slapen uitgestrekt in te gaan liggen, maar voor Georges ging dit nog juist.

²³ Zie: ARNOU, P., o.c., in *Zilleghem*, 2001, p. 103-105.

Van De Haan ging het naar Wenduine, waar nu in een leegstaande kustvilla geslapen kon worden.

Naarmate de Duitse dreiging toenam, werden echter meer troepen in het zuiden van het land gelegerd, én zo kreeg ook de Eerste infanteriedivisie een nieuwe standplaats toegewezen achter het Albertkanaal.

Zo verlieten Georges en zijn makkers de kust en kwamen in Schilde bij Antwerpen terecht ²⁴, waar ze enkele maanden bleven.

Georges was gelukkig met zijn postje van ordonnans, want zo kon hij - samen met zijn officier - bij particulieren thuis intrekken, terwijl het gros van de soldaten in barakken, schuren of op zolders hun onderkomen moesten zoeken.

Dit nam niet weg dat waar de officier in een comfortabel bed de nacht mocht doorbrengen, Georges en de klaroenblazer op een strozak dienden te slapen...

Tijdens het verblijf te Schilde werden er vooral oefeningen gedaan, tot de eenheid dan naar Diepenbeek verhuisde, waar ze onmiddellijk aan het Albertkanaal kwam te liggen.

Ook daar kon Georges bij zijn officier verblijven in een mooi boerenhuis, terwijl de anderen in houten barakken lagen. Soms verwekte dit wel wat afgunst.

10 mei 1940.

Net zoals vele boerenzonen, was ook Georges thuis te Zedelgem toen op 10 mei 1940 op de radio het bericht doorkwam dat België in oorlog was, én dat alle soldaten onmiddellijk hun eenheid dienden te vervoegen.

Georges nam na het middageten afscheid van zijn familie, en stapte kort na de middag op de trein in het station te Zedelgem met als reisdoel Diepenbeek.

²⁴ Waar ook Albert Vanhollebeke terecht kwam (zie: ARNOU, P., *o.c.* in *Zilleghem*, 2001, p. 92

Hij geraakte zonder veel problemen in Leuven, maar daar liep het mis. Het station werd door Duitse vliegtuigen aangevallen, én alle mensen ontvluchtten de trein om in de gangen onder de perrons te gaan schuilen.

Uiteindelijk geraakte hij 's avonds toch in Luik, én vandaar ging het naar Diepenbeek, waar hij 's nachts aankwam (dus in de nacht van 10 op 11 mei 1940).

Toen hij arriveerde in zijn eenheid, bleek er al een dode te zijn. Een soldaat op wacht had gevraagd op iemand die het "halt of ik vuur" had genegeerd, én had zo één van zijn eigen vrienden doodgeschoten. De jonge schildwacht werd bijna gek van verdriet dat hij zelf één van zijn vrienden had gedood. Iedereen was hierdoor zwaar aangeslagen...

Op dat ogenblik lag het 4e Linierement te Diepenbeek in tweede lijn, maar de zware gevechten in de naastgelegen zone waren zeer goed te horen, én iedereen zat er maar bangetjes bij.

Ook Georges was bang, maar dit verbeterde naarmate de tijd vorderde. Klaarblijkelijk past een mens zich aan alle situaties aan.

Ingevolge de doorbraak van de Duitsers over het Albertkanaal in de naastgelegen sector, werd in de avond van 11 mei 1940 besloten om de Eerste Infanteriedivisie (waartoe het 4e Linierement dus behoorde) terug te trekken tot op de Gete²⁵.

De jongen, die per ongeluk was gedood door zijn vriend, werd - alvorens achteruit te trekken - ter plekke begraven in een veldgraf.

Problemen bleken er verder te zijn met de mobiele veldkeuken, nu er geen beschikbare persoon was om ermee te rijden. Deze moest dan ook achtergelaten worden, met het gevolg dat de soldaten uit de eenheid van Georges in het vervolg elders hun eten dienden te vinden.

²⁵ Zie de figuur 1 op blz. 106 in *Zilleghem*, 2001.

Heel dikwijls werd daarbij binnengedrongen in huizen van gevluichte mensen, waar in de keuken eierkoeken werden gebakken, of brood en vlees werd meegenomen.

Georges heeft zelf nog in de stallen van verlaten boerderijen de koeien gemolken, waarna pap werd gemaakt.

Van de Gete werd de Eerste Infanteriedivisie teruggetrokken op de K.W.-linie, waarbij door Leuven werd getrokken. Deze stad was toen al zwaar gebombardeerd, én Georges herinnert zich nu nog steeds hoe hij bij zijn doortocht door Leuven over de lijken van twee Engelse soldaten diende te stappen.

Herhaaldelijk diende bij het achteruittrekken ook in de sloten langs de weg een toevlucht gezocht te worden tegen beschietingen door overvliegende Duitse vliegtuigen.

Het gaf op een dergelijk moment niets wanneer men zo tussen de netels of in het slijk terecht kwam. Lijsbehoud was de voornaamste bekommernis!

Temse

Op 14 mei 1940 lag de Eerste Infanteriedivisie in tweede positie t.a.v. de K.W.-linie, maar vandaar werd ze dan overgebracht naar de streek van Temse om daar de overtocht van een aanzienlijk aantal andere eenheden van het Belgisch leger over de Schelde te beveiligen.

Georges kwam zo met zijn eenheid te Wintham terecht, aan de samenvloeiing van de Rupel en de Schelde²⁶.

Daar moest stand gehouden worden tot de avond van 18 mei 1940. Even was er in de eenheid van Georges lichte paniek omdat er talrijke olievaten op de Schelde dreven, én er één of andere Duitse list werd vermoed.

²⁶ Zie de figuur 3 op blz. 109 in *Zilleghem*, 2001.

De tocht over de brug van Temse herinnert Georges zich nog levendig, want daar ondergingen hij en zijn makkers de eerste vuurdoop.

Zijn eenheid lag in de buurt van de brug, én dit om de voortdurend over de brug trekkende andere Belgische eenheden te beschermen. Dit lukte ook, maar de laatste Belgische soldaten werden op de hielen gevolgd door Duitsers, die zich achter een aantal karren verborgen hadden en zo de indruk gaven vluchtelingen te zijn.

Gekomen op korte afstand van de brug, openden zij plots het vuur. De mensen van het 4e Linie schoten terug, én onder vuur dienden zij dan zelf - al lopend - nog de overtocht over de lange brug te maken. Van zodra zij de brug over waren, vloog deze de lucht in, want de genie zat klaar om ze te "laten springen". Uit het korpsjournaal van de Genie weten we dat het toen 19u10 was. De Duitsers hadden op dat ogenblik al de zuidelijke toegang van de brug in handen, maar het tijdig opblazen van de brug verhinderde voorlopig hun verder oprukken.

Georges zag toen trouwens aan de overzijde van de brug de Zedelgemenaar Lievin Vanhauwaert terug. Lievin was bij de genie, én had meegewerkt aan het opblazen van de brug.

Naar de Leie

Van Temse ging het naar de Leie. De verplaatsing gebeurde hierbij vooral met de trein.

Op 22 mei 1940 werd daar kamp gemaakt, waarbij het Vierde Linieregiment de oevers van de Leie bezette tussen Menen en Wevelgem.

Georges en zijn makkers lagen tussen een witte molen en de Leie.

In het begin waren ze er nog al gerust in, want de overzijde van de Leie was nog bezet door Britse soldaten. 's Morgens waren ze echter weg...

Op 24 mei 1940 in de namiddag begon dan de Duitse aanval aan de Leie. Tussen Kortrijk en Wevelgem slaagden de Duitsers erin de Leie te overschrijden, én moest het aldaar gelegen 3e Linierement wijken²⁷.

Het 4e Linierement kreeg aldus de oprukkende Duitsers niet van over de Leie, maar wel van opzij.

De soldaten van de eenheid van Georges hadden zich ter plekke ingegraven in schutterskuilen, maar toen de artilleriebeschietingen steeds maar heviger werden, zochten ze tijdelijk hun toevlucht in de kelders van de nabijgelegen huizen langs de weg Kortrijk-Menen, én dit tot het ergste voorbij was.

Ook de bewoners van deze huizen zaten in hun kelders, én Georges herinnert zich nog goed dat er daarbij door hen zo luid gebeden werd, dat de soldaten zelfs van buiten dit bidden konden horen, én zo de weg naar de kelders vonden...

Na de hevige artilleriebeschieting, keerden de soldaten naar hun posities terug, én nu kwam het bij Wevelgem echt tot zware gevechten.

Op een gegeven ogenblik werd Georges door een kogel getroffen in zijn rechterkuit. Hij bloedde serieus, én hij had ook behoorlijk wat pijn. Hij riep om hulp, maar iedereen lag zo onder vuur, dat niemand zich durfde te bewegen.

Georges heeft dan ook zelf de wonde moeten afbinden, waarbij hij goed gebruik kon maken van het verbandpak dat hij bij zich had.

Hij had de schrik toen goed te pakken, maar slaagde er toch in met de anderen weg te geraken. In een boerderij vond hij dan een verpleger, die in de aardappelkelder zijn wonde verzorgde en van een professioneel verband voorzag.

Georges slaagde er in om met de andere soldaten van zijn groep de spoorweg Menen-Roeselare te bereiken, vanwaar ze achteruit werden getrokken. Het was nu overduidelijk dat de positie van het Belgische leger geheel hopeloos was.

²⁷ Zie de figuren 4, 5 en 6 op blz. 110 tot 112 in *Zilleghem*, 2001.

Bij de capitulatie bevond Georges zich met een aantal makkers te Pittem. Zij hadden de nacht doorgebracht in een boerderij. Zij wisten niet dat het Belgisch leger zich overgegeven had.

Plots kwamen ze Duitse motorrijders tegen met een side-car. Even werd er geaarzeld, én de spanning was groot. De Duitsers richtten onmiddellijk de wapens op hen, én uiteindelijk gaven de Belgen zich over, én wierpen hun wapens weg. Ze werden afgetast, gevangengenomen en toegevoegd aan een colonne Belgische krijgsgevangenen die zich in de richting van Tielt begaf.

Gezien de Duitse bewaking maar mager was, slaagde Georges er in samen met een jongen van Ruddervoorde, om bij een bocht van de weg ongezien vanuit de colonne een naburig erf op te lopen, én zo te ontsnappen.

Vandaar kon hij zonder veel problemen thuis geraken, hier te Zedelgem. Uiteraard was het weerzien met de familie zeer gelukkig!

Toch krijgsgevangen

Georges was dus thuis, maar reeds na enkele dagen liep het gerucht dat alle krijgsgevangenen die ontlucht waren, zich opnieuw dienden aan te bieden om hun officiële papieren van ontslag uit het leger te krijgen.

Georges "liep erin", én hij bood zich aan te Sint-Michiels-Brugge (niet ver van de kerk), waar hij echter opnieuw krijgsgevangen werd genomen, én er geen sprake was van terug naar huis te mogen.

Te voet ging het opnieuw in een immense colonne, én dit naar Zeeuws-Vlaanderen. Zo werd Schoondijke bereikt, én vandaar ging het langs de Schelde naar Terneuzen.

Daar werden de krijgsgevangenen op grote binnenschepen geladen. Georges had echter geluk, want er was geen plaats meer voor het laatste gedeelte van de colonne.

Dit was een bijzonder gelukkig toeval, want één van die schepen met krijgsgevangenen liep in het Hollands Diep bij Willemstad (Noord-Brabant) op een mijn, én verging met 134 van de opvarenden²⁸.

Diegenen die niet op de schepen waren geraakt, werden door de Duitsers naar Lokeren gebracht, waar ze uiteindelijk op 30 mei 1940 werden vrijgelaten.

Ook Marcel Delacourt uit Zedelgem was daarbij, én Georges geraakte samen met hem aan een fiets, én zo geraakten ze opnieuw thuis te Zedelgem.

Bevrijding

Tijdens de oorlog zou Georges verder blijven werken op de ouderlijke hoeve.

Daarom ook werd hij in het begin van de oorlog niet opgeëist om in Duitsland te gaan werken, omdat de zonen van een hoeve met een zekere omvang een tijdlang met rust werden gelaten.

Naar het einde van de oorlog toe, werd hij wel opgeëist, maar dook onder. Op de hoeve was er een geheime bergplaats gemaakt in de stal.

Uiteindelijk viel het al met al nog mee, maar het was toch een behoorlijk zenuwachtige tijd.

Toen was daar plots de bevrijding!

De Canadezen kwamen vanuit de richting Aartrijke, én iedereen ging uit de bol.

Als brave jongen van de buiten was Georges toen - tussen alle vreugde door - toch wel wat geschrokken... Jonge meisjes en vrouwen besprongen letterlijk de Canadezen, "die er van alles mochten mee doen". Georges heeft toen werkelijk "zijn ogen

²⁸ Het ging om de Rhenanus 127. Te Willemstad herinnert een monument aan deze Belgische slachtoffers.

uitgekeken", én die dag veel zaken gezien, die voor hem geheel
nieuw waren!

Na de oorlog

Kort na de oorlog trad Georges op 4 september 1946 in het huwelijk met Maria Verplancke uit Aartrijke. Hij had zijn verloofde in Aartrijke leren kennen op Toontjes-kermis.

Intussen had vader Hector Keersebilck zijn hoeve aan de Torhoutsesteenweg verkocht aan de familie Claeys, die ze nodig hadden voor de uitbreiding van hun werkhuizen²⁹.

In de plaats daarvan verwierf Hector Keersebilck een nieuwe hoeve aan de Hollevoordestraat (thans nr. 18), waar

Georges na zijn huwelijk op kwam boeren.

Ook vader en moeder Keersebilck verhuisden naar daar, én dit tot ze in 1951 naar Snellegem bij hun dochter gingen wonen.

Georges is in de Hollevoorde blijven boeren tot hij op 63-jarige leeftijd in 1983 op pensioen ging.

Georges poseert fier met de dekstier op de ouderlijke hoeve (let ook op de zeer goed voorziene houtmijt met typische vorm).

²⁹ Deze hoeve was onmiddellijk naast de werkhuizen van de familie Claeys gelegen, en werd er na 1946 volledig door opgeslorpt.

Zijn pensioen kon wel nog gecombineerd worden met een kleine bijverdienste, en zo heeft hij zijn melkkoeien behouden, tot ze door ouderdom één na één verdwenen, én dit tot aan de laatste koe.

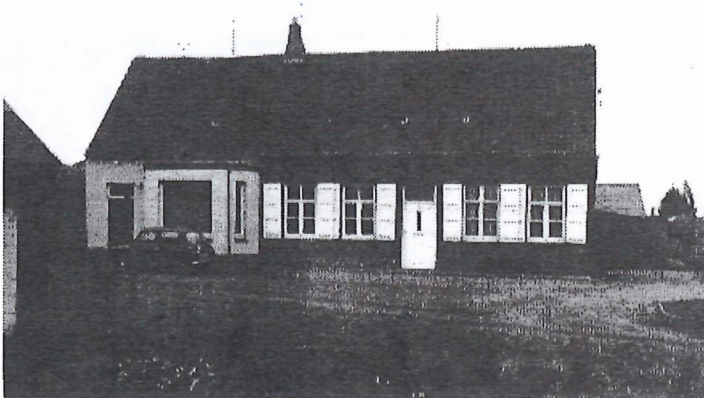
In 1989 kocht hij zijn huidige woning aan de Dr. Adriaensstraat te Zedelgem, veel dichterbij het centrum. Hij bracht er met zijn echtgenote nog zeer gelukkige jaren door tot zij op 26 augustus 2001 overleed.

Georges heeft twee kinderen: een zoon Noël die een landbouwbedrijf heeft te Kortemark, én een dochter Christiane die in Koekelare woont.

Terugkijkend op zijn beroepsloopbaan, kan Georges enkel vaststellen dat de boerenstiel "'t al veranderd is". Daarbij is de beste tijd duidelijk voorbij, nu we in een periode gekomen zijn van enorme investeringen en zeer lage winstmarges. Bovendien vinden vele jonge boerenzonen geen meisje meer dat nog boerin wil worden...

Op zijn eigen leven kijkt Georges tevreden en met genoeg terug: het is goed geweest.

Patrick Arnou
B.J.Lievensstraat 12
8210 Zedelgem

*De hoeve langs de Hollevoordestraat,
waar Georges vanaf 1946 tot aan zijn pensionering boerde.*

NIET ALLE KLOKKEN GAAN NAAR ROME...

DRIE EEUWEN TURBULENTE KLOKKENGESCHIEDENIS TE LOPPEM³⁰

Bertrand Denys

De Geuzentijd

Tot 1592 bezat Loppem slechts één klok in zijn kerktoren. Toen werd ze uit de kerk verwijderd en voor de Geuzen verborgen gehouden in het huis van Moris Rayson, waarschijnlijk te Brugge. De kerk van Loppem betaalde immers in 1604 huurgeld voor twaalf jaar onderdak voor de klok: *“betaelt over de huere, van dat de clocke toebehoorende dese kercke, ghestaen heeft ten huuse van Moris Rayson, den tydt van twaelf jaren; per accorde xij sch. iv gr.”*³¹

Donatianus Storme: een groot pastoor voor Loppem (1623-1661)

In 1625 bestelde pastoor Storme van Loppem³² een nieuwe klok bij Jacob en Sander Dubloq, klokkengieters te Brugge. Ze kreeg de

³⁰ Over de Loppemse klokken vindt u informatie in: VERVENNE Alban: *De parochie Sint-Martinus te Loppem en haar pastoors van 1300 tot heden*, Heemkundige Kring van Loppem, 1980. Zie p. 42, 79, 107 en 137.

d'H.(oop) F.-H.: *Lophem, Histoire et Description de ce Village*, Aimé De Zuttere, Bruges, 1873 ; zie p. 8, 40-41-42.

³¹ Kerkrekeningen Loppem 1604.

naam 'Maarten', naar de patroonheilige van de parochie. Haar gewicht bedroeg ongeveer 410 kg en ze droeg de tekst: "*Int jaer 1626 als pastor was hr Donaes Storme onverdroten, / Adriaen De Knock hooftman was, ben ick Maerten ghegoten. / Pieter Coppens en Pieter Maertens waren kerckmeesters. / Ghy van Loppem eert God als ghy my zult hooren.*"³³

De betaling van de klok gebeurde met een lening, aangegaan bij de dis. De kerkmeesters zochten ook financiële steun bij de voornaamste boeren van de parochie Loppem: op 't Ovaersnest, de Rode Poort, d' Oosthille, Schominckel, de Magdalena, 't Hof te Boonem en ter Loo. En met succes! De klok werd vereffend aan de klokkengieters Jacques en Sander Dublocq: "*te betalen in vier payementen, up welcke payementen twee paeyementen ghegheven zyn, bede de somme van lij p., j sch., x gr.*"³⁴

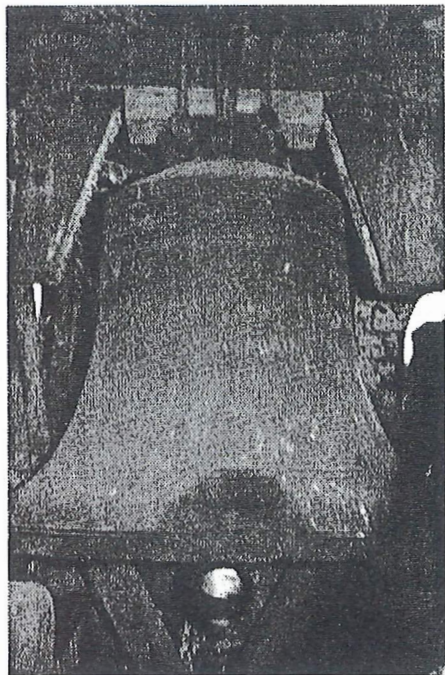
In 1626 werd op de wijdingsdag van de klok een groot feest georganiseerd op de pastorie. In de kerkrekeningen van datzelfde jaar worden vermeld "*de costen gheschiet tsynen huysse (= de pastorie) in het wyden vande clocke, te weten bier, broot, een half zester wyn ende dierghelycke tot der tafel van noode, vij p., xj sch., iij gr.*"³⁵ Aan Rogier Verbeke, pasteibakker te Brugge werden 17 schellingen betaald.

³² Over pastoor Donatianus Storme: zie Vervenne Alban, o.c., p. 40-47.

³³ Tekst op de kleine klok St. Maarten van 1626.

³⁴ Kerkrekeningen Loppem 1626.

³⁵ Kerkrekeningen Loppem 1626

In 1640 goot Joachim Blampain een tweede klok voor Loppem. Die kreeg de naam 'Maria' en woog 640 kg. Ze hangt nog steeds in onze kerktoren. De prijs bedroeg 138 p. 17 sch. 11 gr. Het geld werd ingezameld "*by de notable ende ghemeene prochianen*"³⁶. Vooral de weduwe van Joos de Schietere, Petronilla Damman, steunde royaal.

Op deze klok stond de tekst:
"Ick was ghegoten ter eere Gods Maria, om de kercke van Loppem / Heer ende meester Donaes Storme, pastor, ende /

Ghelein Vereecke en Hieronimus Van Hove, kerckemeesters, / anno MCCCCCXXXX me fudit Joachimus Blampain"³⁷.

Op 5 augustus 1640 werd de klok gewijd en ook van deze feestelijkheden kennen wij de juiste kostprijs: "*alle teere ende oncosten ten daeghe van de wydinghe ghedoocht, volgens specificatie hier van synde, compt ter somme van ix p., xij sch., iv gr.*"³⁸

De Franse tijd

De Maria-klok kende een bewogen geschiedenis. De Franse revolutionairen lieten zich niet onbetuigd en roofden de klok in 1799. Een inwoner van Brugge kocht ze en kreeg al gauw berouw

³⁶ Kerkrekeningen Loppem 1639-1640.

³⁷ Tekst op de grote klok Maria van 1640.

³⁸ Kerkrekening Loppem 1639-1640.

over zijn daad, vooral toen hij merkte dat het volk hem zou vermoorden om zijn afschuwelijk, godslasterend gedrag. Thomas de Schietere, heer van Loppem, kocht ze terug voor dertig Franse kronen en schonk ze aan de kerk terug.³⁹

De vergrote en gerestaureerde neogotische kerk krijgt twee nieuwe klokken (1876)

Pastoor Amand Van Eecke liet de kleine Sint-Maartens klok uit 1626 in 1875 hersmelten. Hieruit werden twee nieuwe klokken gegoten, weliswaar met toevoeging van brons. De firma Severinus Van Aerschodt uit Leuven voerde het werk uit. Charles van Caloen-de Gourcy en Leo van Ockerhout-van de Woestyne kregen het peterschap over de klokken, die samen 5.128,64 fr. gekost hadden⁴⁰. *Patrimus Proenobilis Dr Carolus van Caloen de Gourcy, pastore AM Van Eecke me fudit Sev. Van Aerschodt, anno MDCCCLXXV*⁴¹.

De twee nieuwe klokken vormden nu een driegeluid, samen met de oude Maria-klok uit 1640.

Ook de Duitsers wisten waar de klepel hing (Wereldoorlog II.)

Op 26 augustus 1943 werden op bevel van de Duitse bezetter de klokken uit de kerktoren weggenomen door de firma Van Campen. Volgens de verordeningen van de Duitsers mocht aan de historische Maria-klok eigenlijk niet geraakt worden. Toch werden de twee grootste ontvreemd. Het brons hadden ze nodig voor het gieten van kanonnen. Nochtans, “wie met Gods klokken schiet,

³⁹ D'H.(oop) F.-H.: o.c. zie p. 42.

⁴⁰ Vervenne Alban, o.c. zie p. 107. Zie ook de factuur van de firma Van Aerschodt (3-10-1876) in bijlage.

⁴¹ Zie historische schets van pastoor Depoorter op het aandenken van de klokkenwijding van 25 juli 1954. Kopie in bijlage.

wint de oorlog niet.” Na hevige protesten van pastoor Felix Lesy, werd de historische klok teruggebracht en de kleinste uit 1875 meegenomen.

Op 4 januari 1948 besliste de kerkraad van Loppem de twee gestolen klokken te vervangen. Hierbij werd, ter financiering, gedacht aan geld voor geleden oorlogsschade.⁴² Pastoor Lesy stelde het dossier samen.

Op de zitting van de kerkraad van 6 maart 1949 werden twee offertes van klokkengieters genoteerd. De firma Michiels uit Doornik (met 105.800 fr.) won het van Slegers uit Tellin (met 110.000 fr.). Het dossier werd aan het ministerie overgemaakt, maar daar besliste men een nieuwe aanbesteding uit te laten voeren, wegens de dalende bronsprijs.⁴³

Van de vier aangezochte firma's Bauwens-Goossens (Gent), Sergeys (Leuven), Michiels (Doornik) en Slegers (Tellin), stuurden alleen de laatste twee een prijsofferte in. Opnieuw won Michiels het pleit, nu met een prijs van 129.360 fr. Winst zat er dus blijkbaar niet in voor de overheid!

Nadat de kerkfabriek het dossier van toewijzing overgemaakt had aan de minister, besliste die ten derden male een aanbesteding uit te laten schrijven, gezien de vermindering van de kredieten op de begroting en de stijging van de prijs van het brons. Kunt u nog volgen?

Het uitstel diende tot nader bevel gerespecteerd. In zijn liber memorialis van de parochie Loppem noteerde pastoor Lesy op 14 mei 1951: *“het vervangen der klokken mag aanzien worden als een hopeloos geval”*.

⁴² Zowel pastorie als kerk leden nogal wat schade bij de bombardementen van de Duitsers op maandag 27 mei 1940. Zie hiervoor Denys Bertrand: *De meidagen van 1940 te Loppem*, in *Zilleghem*, 16e jrg. nr. 2, juni 1995, p. 47-82.

⁴³ Liber memorialis parochie Loppem, pastorie Loppem.

Zijn opvolger, Silvère Verhamme⁴⁴ zette de pogingen van zijn voorganger verder en oogstte uiteindelijk succes. De twee nieuwe klokken zouden betaald worden met geld voor geleden oorlogsschade.

De levering gebeurde door de firma Marvana. Het was echter het Nederlandse bedrijf H.M. Vanhabost die de klokken mocht gieten. De grote klok in fa-kruis woog 970 kg en de kleine in la-kruis 480 kg. De oude gespaarde klok uit 1640 in sol-kruis weegt 640 kg. Toen de nieuwe klokken gewijd zouden worden op 25 juli 1954, had Loppem ondertussen sinds 14 september 1953 een nieuwe pastoor in de persoon van Octaaf Depoorter⁴⁵.

De wijdingsceremonie werd geleid door Mgr. De Smedt. Het peterschap van de klokken namen de echtparen Karl van Caloen-van Outryve d'Ydewalle (burgemeester) en Hector Strubbe-Reynaert (voorzitter van de kerkraad) waar. Wie de plechtigheid bijwoonde, ontving een mooi aandenken: een gevouwen kaart met tekening van de jonge koster Godfried Moerman en een historische schets van Octaaf Depoorter over de Loppemse klokken. Bij deze gelegenheid werden de drie klokken geëlektrificeerd en dit luidde dan ook... het einde van het beroep van klokkenluider in.

Bertrand Denys
Klaprozenlaan 13
8210 Loppem

⁴⁴ Over Silvère Verhamme: zie Vervenne Alban, o.c., p. 142-143.

⁴⁵ Over Octaaf Depoorter: zie Vervenne Alban, o.c., p. 145-148. Toen de Leieslag woedde (mei 1940), was hij onderpastoor in Lauwe, tijdens de slag te Moerbrugge was Octaaf Depoorter er pastoor (september 1944). Tussen de parochie Moerbrugge (1940-1948) en Loppem (1993-1965), had hij dienst gedaan te Reningelst (1948-1953).

3	De oude klok gevraagd door stads weegmeester van Leuven 1/2 380 5/16	
	Recht 1/2 5/16 <u>19</u>	
	Recht 1/2 5/16 <u>361</u> 5/16	
	Erlijting ten prijpe van 10 centimen per lb	253, 85
	De nieuwe klokken gevraagd door stads weegmeester van Leuven, 1/2 1/4 1/2 5/16	
	1 ^{ste} metaal klokken 1/2 5/16	
	2 ^{de} klok 1/2 5/16	
	1 ^{ste} metaal klokken 1/2 5/16	
	ten op door de oude klok 1/2 5/16	
	1/2 5/16 <u>1483</u> 3/16	
	oude metaal 1/2 5/16	
	begeerde nieuw metaal 1/2 5/16	
	Ten prijpe van 1/2 5/16 per klokken 1/2 5/16	426, 84
	De bijdragende vergoeding klokken 1/2 5/16	
	1/2 5/16 van Weid	365, 00
	1/2 5/16 door de tweede klok	245, 00
	1/2 5/16 van stads weegmeester	2, 75
		<hr/>
		5128, 64
20	Ontfangen op eijzend franken op rekening van de firma Van Aerschodt de Leuven	

Factuur van de firma Van Aerschodt (Leuven) d.d. 3.10.1876 voor het smelten
van een klok en het gieten van twee nieuwe voor de kerk van Loppem.
(Kerkarchief Loppem)

Typisch negentiende-eeuws hoofd van de factuur van de firma Van Aerschodt (zie voorgaande bladzijde).

PLECHTIGE WIJDING
 van TWEE KLOKKEN
 voor St Martinus Kerk te Loppem, op 25 Juli 1854,
 door Zijn Hoogwaardigste Excellentie Mij. E. De Smedt,
 Bisschop van Brugge.

OP DE BOEKENPLANK

SPOREN NAAR HET VERLEDEN

1. De lijn 66 Brugge-Kortrijk

Op 5 mei 1835 werd de spoorlijn Brussel-Mechelen ingehuldigd. Amper twaalf jaar later, op 15 september 1841, was lijn 66 Brugge-Kortrijk al aan de beurt. Het was de Société Anonyme des Chemins de Fer de la Flandre Occidentale die vooral met Engels kapitaal en knowhow de eerste West-Vlaamse spoorverbinding maakte en uitbaatte.

Naar aanleiding van de viering van 150 jaar spoorlijn 66 Brugge-Kortrijk (ook de Drogenbroodroute genoemd vanwege het harde werk voor een korst brood in de jaren 1845-1847) organiseerde een plaatselijke werkgroep in september 1997 enkele feestelijkheden en werd een redactie aan het werk gezet die o.l.v. spoorwegman en -kenner Frans Waeyaert (Oostkamp) en dr. historicus Jean-Marie Lermyte (Izegem) een overzicht van 150 jaar lijn 66 bijenschreef.

Over deze lijn op het grondgebied Zedelgem mocht ik als vertegenwoordiger van de Heemkundige Kring Pastoor Ronse een historische synthese maken van 150 jaar spoorweg te Zedelgem.

Het interessante en goed gedocumenteerde boek werd uitgegeven door Emiel Decock in Aartrijke.

WAEYAERT Frans en LERMYTE Jean-Marie: *De Droogenbroodroute (1847-1997). De Spoorlijn 66 (Brugge-Kortrijk)*, Uitg. Emiel Decock, Aartrijke, 1997.

2. 175 jaar spoorwegen, 75 jaar NMBS

In 2001 verscheen onder redactie van Bart van der Hert, Michelangelo van Meerten en Greta Verbeugt de turf *Sporen in België. 175 jaar spoorwegen, 75 jaar NMBS*. Een rist professoren, specialisten en doctores historici stelden dit vuistdikke boek samen.

De aanleg van het spoorwegnet in de negentiende eeuw haalde het Vlaamse platteland uit z'n isolatie en ontsloot het als rekruteringsgebied voor de Waalse mijn- en staalbekkens van Henegouwen en Luik. In het eerste deel van het boek worden onze spoorwegen binnen een Belgisch en Europees kader gesitueerd tegen de achtergrond van de economische ontwikkeling en een veranderende transporteconomie. In een tweede afdeling beschrijven diverse auteurs op een boeiende wijze hoe België uitgroeide tot een echt spoorwegland. Bijzonder meeslepend zijn de bijdragen over "de pioniersjaren van de Belgische spoorwegen, de uitbouw van het dichtste net ter wereld, de inbreng van de private sector bij de uitbouw van het spoorwegnet en de aandeelhouders van de Belgische spoorwegmaatschappijen in de negentiende eeuw".

De twintigste eeuw, getekend door twee wereldoorlogen, werd voor de spoorwegen uiteindelijk die van de herstructureringen. Vooral het interbellum (1919-1939) groeide uit tot een scharnierperiode voor het Belgische spoor. De oprichting van de NMBS (1926) en de uitbouw van de NMVB (Buurtspoorwegen) gaven de mobiliteit van de bevolking een flinke duw in de rug.

In het voorlaatste deel behandelen een hele reeks experts de ons bekende problematiek van de Belgische spoorwegonderneming: haar structuren en organisatie, haar taak als werkgever en investeerder. In afzonderlijke hoofdstukjes worden de spoorwegen in Kongo Vrijstaat en Belgisch Kongo en de revolutionaire Noord-Zuidverbinding in Brussel behandeld. Bijzonder lezenswaardig voor heemkundigen zijn de beschrijvingen van het rollend materieel, het wel en het wee van de stoker en de machinist, de veiligheid op het spoor en de architectuur van de stationsgebouwen. In het slotgedeelte wordt een blik in de eenentwintigste eeuw geworpen, waarbij vooral gevreesd wordt voor de nefaste gevolgen van de scheiding tussen exploitatie en infrastructuur en de dreigende concentratie van het Europese spoorwegvervoer.

Ten slotte ziet auteur Alain Legley drie opdrachten weggelegd voor het Belgische spoor: hogesnelheidsvervoer, het nationale en het gewestelijke Expresnet (GEN) en uiteindelijk het verzorgen van het goederenvervoer.

In een bibliografisch slotartikel (bibliografische nota) wordt verwezen naar bronnen, archieven en websites. Concrete bibliografische verwijzingen dien je eerder te zoeken in het voetnotenapparaat dat samengebundeld werd achter elke grote afdeling van het werk. Op illustratiemateriaal werd niet bespaard, evenmin als op de uitvoering van het drukwerk. Het boek dat door de keuze van de auteurs het naslagwerk van de Belgische Spoorwegen moest worden, is een luxe-editie, wat moeilijk hanteerbaar door haar gewicht en afmetingen. Ook sommige overlappingsen, eigen aan alle samenwerkingsprojecten, bemoeilijken vaak een vlotte lectuur. Spijtig ook dat de kostprijzen van het werk een reden kan zijn om het zich niet aan te schaffen. Het boek had ook een populaire editie moeten krijgen.

VAN DER HERTEN Bart, VAN MEERTEN Michelangelo en VERBEURGT Greta (red.): *Sporen in België/ 175 jaar spoorwegen, 75 jaar NMBS*, Universitaire Pers, Leuven, 2001.

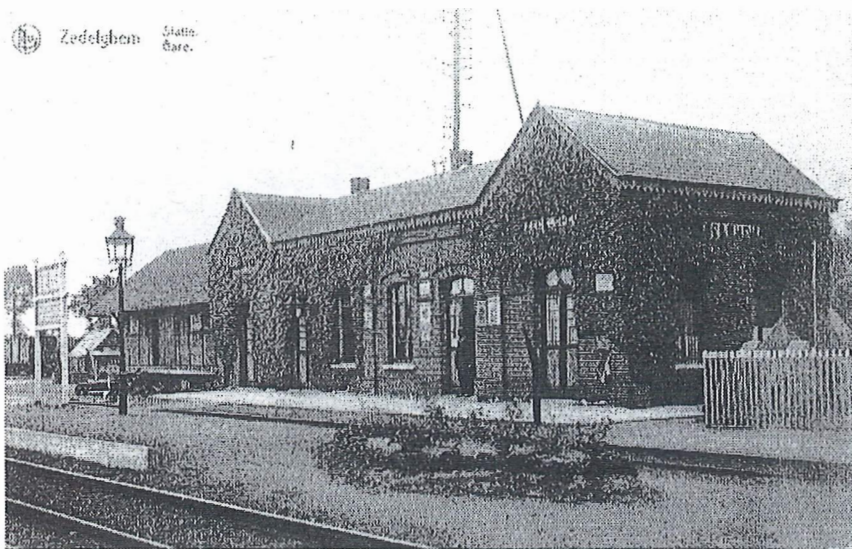
3. In een klein stationnetje

Vermeldenswaard is zeker de mooie uitgave *Stationsarchitectuur in België, deel I, 1835-1914* van Hugo De Bot. Deze auteur behoorde met hetzelfde onderwerp tot de ploeg medewerkers van *Sporen in België*. Op basis van prentbriefkaartenverzamelingen stelde hij een overzicht samen van de verschillende stijlen in de stationsarchitectuur van 1835 tot 1914.

De stations worden onderverdeeld in die van de Belgische Staat en die van de particuliere maatschappijen.

De eerste stationsgebouwen waren neoclassicistisch, een stijl die tijdens de eerste helft van de negentiende eeuw in de spoorwegwereld de norm leek te zijn. Net op het moment dat de spoorwegen ijverig aan de aanleg van hun netwerk begonnen, werd deze bouwstijl heel wat soberder en accentueerde hij vooral de rondbogen. Het eerste Brugse stationsgebouw (vandaag nog te bewonderen in Ronse) was er een mooi voorbeeld van.

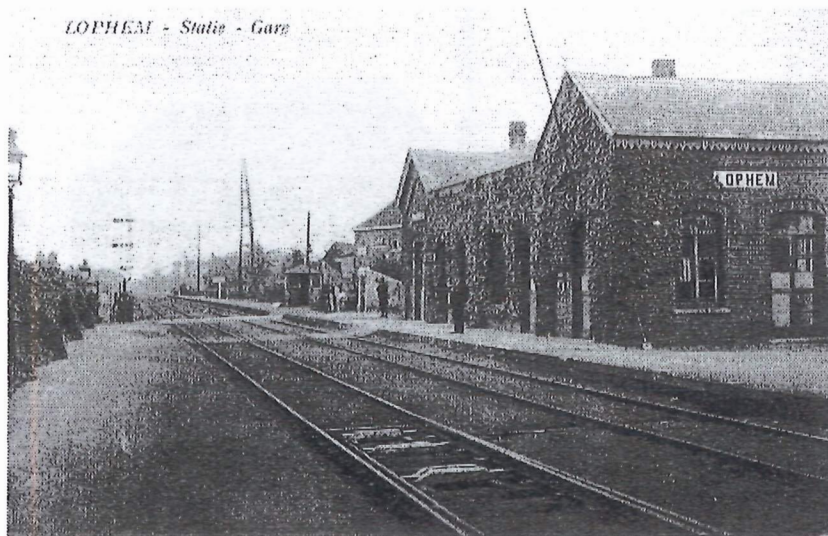

Station van Zedelghem (1882) – Verz. André Caerels

Rond het midden van de negentiende eeuw ontstond een nieuwe architecturale stationsstijl die teruggreep naar eigen historische bouwstijlen uit de Middeleeuwen. De bepleisterde muren, zuilen, frontons en arcades werden nu verdrongen door grote gebouwen met trapgevels. Goede voorbeelden van deze trapgevelstations vinden we in onze regio niet terug.

De neogotiek die vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw zowel de kerkelijke als de burgerlijke overheidsbouwstijl werd, beïnvloedde ook de stationsarchitectuur. Veel steden en gemeenten waren wegens toename van het aantal reizigers rond 1880 aan de vervanging van hun eerste stationsgebouw toe. Velen onder onze oudere lezers herinneren zich nog het indrukwekkende neogotische station van Brugge op het Zand.

Kenmerkend voor al deze architectuurstijlen was dat functionaliteit alleszins niet primeerde. Geleidelijk aan werd dan ook overgestapt naar een standaardconcept, wat de vele identieke stationsgebouwen in ons land verklaart.

Station van Loppem (1882), gesloopt in 1968 – Verz. André Caerels

De stations van de particuliere maatschappijen kenden op architectonisch vlak dezelfde evolutie als die van de Belgische Staat. Onze lijn 66 Brugge-Kortrijk, aangelegd en uitgebaut door de Chemins de Fer de la Flandre Occidentale, bezat bij de opening in 1847 stationnetjes te Loppem, Zedelgem, Torhout... Van de eerstgenoemde kennen we het uitzicht niet meer. In 1882 trok de Flandre Occidentale twee nieuwe gebouwtjes op in Loppem en Zedelgem. Het stationnetje van Zedelgem wordt nog steeds gebruikt, het Loppemse dat er een kopie van was, werd in 1968 gesloopt.

Van alle Belgische stations vinden we in dit merkwaardige boek van Hugo De Bot een reproductie als aanvulling bij de tekst. De voornaamste bron die de auteur gebruikte voor deze inventaris vormden prentbriefkaarten. Dit iconografisch genre nam parallel met de bloeiperiode van de spoorwegen ook een hoge vlucht. Twee verzamelingen waarvan frequent gebruik werd gemaakt bij deze studie, behoren toe aan vader en zoon André en Filip Caerels uit

Loppem. Uit hun kaartenschat stelden zij al in september 1994 en 1997 een bloemlezing tentoon in het station van Zedelgem. Zijn inventarisatie van de Belgische stations (1835-1914) legde Hugo De Bot vast in een boek van 240 p. met 800 illustraties en een indrukwekkende bibliografie.

DE BOT Hugo: *Stationsarchitectuur in België, deel I, 1835-1914*, Brepols, Turnhout, 2002.

De neogotiek. Und immer noch kein Ende

Dat de architectuur tegenwoordig behoorlijk en druk wordt bestudeerd bewijst de niet aflatende publicatiestroom over dit onderwerp.

De neogotiek die sinds enkele jaren door kunst-historici, erfgoedbewaarders en overheden weer naar waarde wordt geschat, kreeg nu voor onze provincie een heel didactisch opgezet tweedelig naslagwerk: *De neogotiek in West-Vlaanderen*. John Goddeeris en Willy Detaillieur van de West-Vlaamse Gidsen-

kring, schaarden een reeks regionale medewerkers rondom zich en coördineerden het studiewerk tot een overzichtelijk en verhelderend boek.

In het eerste deel *De neogotiek in West-Vlaanderen. Een herkerstening in steen*, wordt de neogotiek gesitueerd, verklaard en geïllustreerd met enkele bekende voorbeelden van neogotische gebouwen en architecten als Jean Bethune en Louis Delacenserie. Uiteraard besteden de auteurs uitvoerig aandacht aan het model van de neogotiek, het kasteel van Caloen te Loppem. De talrijke afbeeldingen maken de lectuur van dit informatieve boek bijzonder boeiend. Een driehonderdtal voetnoten, achteraan het boek, geven aan het werk een stevige, wetenschappelijke waarde.

Het tweede deel *De neogotiek in West-Vlaanderen. Religie en architectuur*, verscheen in 2002 en is een naslagwerk voor alles wat van ver of bij met de neogotiek te maken heeft in onze provincie. Hierbij deelden de samenstellers West-Vlaanderen in zes regio's in en alle gemeenten werden alfabetisch en inventariserend doorgenomen.

Loppem en Zedelgem brachten de auteurs onder bij de Brugse rand, terwijl Aatrijke en Veldegem in de Oostendse omschrijving terug te vinden zijn. Een heel bekritiseerbare manier van indelen en overigens heel onpraktisch. Niemand zou graten vinden in een annexatie van Loppem bij de Brugse rand en de drie andere Zedelgemse deelgemeenten bij de regio Houtland. Maar bij Oostende...!? Nog interessanter zou geweest zijn voor dergelijk inventarisatiewerk een gefuseerde gemeente als Zedelgem in haar totaliteit in een bepaalde streek onder te brengen, zoals het Houtland.

Voor geen van beide boeken vinden de auteurs het nuttig een lijst van persoons- of plaatsnamen achteraan op te nemen, wat het zoeken naar een bepaald neogotisch onderwerp van een gemeente echt kan bemoeilijken. Toch doen deze kritische bedenkingen van praktische aard niets af van de hoge inhoudelijke bruikbaarheidswaarde van beide boeken.

GODDEERIS John en DETAILLEUR Willy: *De Neogotiek in West-Vlaanderen. Een herkerstening in steen*. Uitgave van de West-Vlaamse Gidsenkring vzw, Ieper, 2001.

Idem: *De Neogotiek in West-Vlaanderen, Religie en architectuur*. Uitgave van de West-Vlaamse Gidsenkring vzw, Ieper, 2002.

Merkwaardige tentoonstelling in een bijzonder museum

Zedelgems industrieel erfgoed te kijk in Nationaal Wielermuseum te Roeselare

Nog tot 19 april loopt in het Nationaal Wielermuseum te Roeselare een tentoonstelling van de bromfietsen die tussen 1951 en 1980 bij Flandria in Zedelgem werden geproduceerd.

Inspirator van het gebeuren is Pol Claeys, vroegere zaakvoerder van het bedrijf en zoon van Aimé, stichter. Met de tentoonstelling wilde hij een hommage brengen aan zijn vader Aimé, die de naam Flandria ooit deed klinken als een klok. Uit de mond van een dichterlijk geïnspireerde Achiël Van Acker werden in 1961 de woorden opgetekend: "Aimé Claeys heeft zijn volk leren brommen".

Aan de bloei en neergang van het bedrijf besteedde Jan Puype (journalist van de Financieel Economische Tijd) enkele lezenswaardige bladzijden in zijn boek *De Ridders van de West-Vlaamse Tafel* (2001).

De 35 tentoongestelde brommers komen uit de verzameling van 350 Flandria-bromfietsen van een anonieme West-Vlaamse verzamelaar. Je kunt echt niets bedenken, of er bestaat wel een verzamelaar van!

De collectie staat opgesteld in de inkomhal van het museum en is gratis te bekijken. De mooie bijbehorende catalogus geeft een overzicht van de bedrijvigheid van de familie Claeys te Zedelgem en een beschrijving van de tentoongestelde bromfietsen.

Even interessant is een bezoek aan het Nationaal Wielermuseum zelf. Op de benedenverdieping kun je de technische evolutie van de fiets volgen. Het museum bezit trouwens talrijke historische prachtexemplaren! Boven loop je door de glorierijke geschiedenis van het rijke Vlaamse wielerveven. En aangezien het overzicht tot op vandaag wordt bijgehouden, kennen en herinneren wij ons vele wielerveiten en –helden. Toch zochten we tevergeefs naar onze Gabriël Borra (Veldegem) en Marcel Ongenaë (Zedelgem).

Aan de kassa word je verwelkomd en bediend door wielervelegende Freddy Maertens in levende lijve.

Hier drukken wij nogmaals onze grote spijt uit dat Zedelgem, bakermat van de Claeysbedrijvigheid, niet eens de kans kreeg, noch de mogelijkheden bezit zo'n tentoonstelling op eigen bodem op te zetten.

Nationaal Wielermuseum, Polenplein 15 te Roeselare. Tel. 051-26 87 40
Tentoonstelling bromfietsen: gratis toegang; catalogus: 4 €
Wielermuseum: 2,5 € (allerlei kortingen)
Toegankelijk van dinsdag t.e.m. zaterdag van 13.30 uur tot 17.00 uur.

UITSTAPJE HEEMKUNDIGE KRING:

Zondag 7 september 2003.

Bezoek aan Groede (Nederland).

Houd deze datum vrij.

